

RAPORT 2024

ANALIZA WOLNOŚCI RELIGIJNEJ DLA CHRZEŚCIJAN W TANZANII

Paulina Jabłońska

Spis treści

Słowo wstępne	3	Skutki społeczne, ekonomiczne i demograficzne Reakcje i odporność wspólnot chrześcijańskich
Wstęp	4	Wnioski 13
Tło historyczne prześladowań chrześcijan w Tanzanii (1868–2023)	5	Zalecenia dla rządu, organizacji i społeczności międzynarodowej 13
Chrześcijaństwo w epoce kolonialnej (1868–1964) Napięcia religijne po niepodległości (1964–1990) Eskalacja konfliktów w XXI wieku (2000–2023)		Dla organizacji pozarządowych:
Analiza sytuacji w 2024 roku	7	Refleksja osobista autorki 15
Kontekst religijny, społeczny i demograficzny Formy prześladowań: Szczegółowy przegląd Kluczowe wydarzenia w 2024 roku: Studia przypadków		Podziękowania 16
Dynamika prześladowań	9	Źródła 17
Mechanizmy, trendy i czynniki Interwencje międzynarodowe i lokalne: Skuteczność i wyzwania		
Porównanie z innymi krajami Afryki Wschodniej	11	
Wpływ prześladowań na wspólnotę chrześcijańską i społeczeństwo	12	

Redaktor naukowy: ks. dr Jacek Górka (JUCo)

Recenzenci: ks. dr hab. Rafat Kamiński, UKSW, dr Marcel Mukadi SDS (JUCo)

Korekta, łamanie i opracowanie graficzne: Marcin Chetmianiak

Wszelkie prawa autorskie do zdjęć w raporcie należą do autorki

Słowo wstępne

Szanowni Państwo,

Wolność religijna jako jedno z fundamentalnych praw człowieka, stanowi nie tylko podstawę harmonijnego współistnienia społecznego, ale także miarę dojrzałości demokratycznych społeczeństw. W świecie naznaczonym różnorodnością kulturową i religijną, ochrona tego prawa wymaga nieustającej uwagi, badań i dialogu. Z dumą przedstawiam raport „Analiza Wolności Religijnej dla Chrześcijan w Tanzanii: Raport 2024”, autorstwa dr Pauliny Jabłońskiej, który jest pionierskim dziełem. Praca ta, będąca owocem rzetelnych badań i zaangażowania autorki w dialog międzykulturowy, rzuca nowe światło na sytuację chrześcijan w Tanzanii, kraju o wyjątkowej mozaice religijnej i społecznej.

Tanzania, z jej bogatą różnorodnością wyznaniową, gdzie chrześcijanie, muzułmanie i wyznawcy religii tradycyjnych współtworzą tkankę społeczną, staje przed wyzwaniami, które wymagają szczególnej analizy. Raport dr Jabłońskiej dokumentuje zarówno trudności, z jakimi borykają się wspólnoty chrześcijańskie – od incydentów przemocy w regionach takich jak Zanzibar czy Mtwara, po subtelniejsze formy dyskryminacji – jak i inspirujące przykłady odporności, solidarności oraz międzyreligijnego współistnienia. W 2024 roku odnotowano tragiczne wydarzenia, takie jak ataki na kościoły czy przypadki przemocy wobec chrześcijan, które, choć ograniczone w skali w porównaniu z innymi regionami Afryki, przypominają o konieczności nieustannej pracy na rzecz ochrony wolności religijnej.

Niniejszy raport wyróżnia się nie tylko swoją interdyscyplinarną metodologią, łączącą analizę historyczną, dane statystyczne i obserwacje terenowe, ale także praktycznym podejściem. Proponowane przez autorkę rekomendacje – od reform prawnych, przez programy edukacyjne, po inicjatywy dialogu międzyreligijnego – są konkretne, mierzalne i osadzone w realiach Tanzanii. Praca ta stanowi ważny krok w budowaniu mostów między Polską a Tanzanią, szczególnie w kontekście planowanej współ-

pracy między Wydziałem Prawa Kanonicznego UKSW a Jordan University College w Morogoro. Nasze wspólne zaangażowanie w badania nad wolnością religijną i prawami człowieka otwiera nowe perspektywy dla dialogu akademickiego i praktycznych działań na rzecz sprawiedliwości społecznej.

Jestem głęboko przekonany, że niniejszy raport nie tylko wzbogaca polską literaturę naukową, ale także inspirowa do refleksji nad uniwersalnymi wartościami, takimi jak wolność, godność i solidarność. Wiara chrześcijańska, w obliczu wyzwań opisanych w raporcie, jawi się jako źródło nadziei i siły dla wspólnot w Tanzanii. Przykłady odwagi, takie jak tajne nabożeństwa na Zanzibarze czy oddolne inicjatywy wsparcia w Morogoro, są świadectwem niezłomności ludzkiego ducha.

Zachęcam wszystkich czytelników – badaczy, decydentów, ludzi dobrej woli – do lektury tego wyjątkowego dzieła. Niech stanie się ono impulsem do dalszych badań, dialogu i działań na rzecz świata, w którym wolność religijna jest nie tylko prawem, ale rzeczywistością doświadczaną przez każdego człowieka. Wierzę, że raport dr Jabłońskiej przyczyni się do umocnienia współpracy międzynarodowej i stanie się głosem tych, którzy, mimo trudności, nie tracą wiary w lepszą przyszłość.

Z wyrazami szacunku,

ks. dr hab. Dariusz Borek

Dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Wstęp

Tanzania w 2024 roku to kraj różnorodności religijnej, gdzie chrześcijanie (55,3% populacji, *World Watch List 2025*) zmagają się z trudnościami religijnymi – od brutalnych ataków po codzienne wykluczenie. Dane z *World Watch Research* (luty 2025), Agencja Fides, Aid to the Church in Need (ACN), ONZ i lokalnych źródeł wskazują na ogólnie korzystne środowisko dla wolności religijnej, zagwarantowane przez Konstytucję, jednak z pewnymi rozbieżnościami, takimi jak incydenty w Zanzibarze i Mtwara, które wymagają dokładnego zbadania. Niniej-

szy raport, zaktualizowany na 10 kwietnia 2025 roku, to pierwsza polska analiza sytuacji chrześcijan w Tanzanii. Łączy analizę historyczną, dane z 2024 roku i moje refleksje z podróży w grudniu 2024 roku, by udokumentować fakty i zainspirować działania na rzecz sprawiedliwości. Opiera się wyłącznie na zweryfikowanych źródłach, eliminując niepotwierdzone zdarzenia dla pełnej wiarygodności.

Regiony prześladowań chrześcijan w Tanzanii:

■ wysokie ■ średnie ■ niskie

Tło historyczne prześladowań chrześcijan w Tanzanii (1868–2023)

Chrześcijaństwo w epoce kolonialnej (1868–1964)

Chrześcijaństwo dotarło do Tanzanii w XIX wieku dzięki misjonarzom, takim jak Johann Krapf czy David Livingstone. W 1868 roku założono misje na Zanzibarze, walczące z handlem niewolnikami, prowadzonym głównie przez arabskich kupców. W okresie kolonialnym (niemieckim, potem brytyjskim) chrześcijaństwo rozkwitło w Tanganice – misjonarze zakładali szkoły i szpitale, przyczyniając się do edukacji i opieki zdrowotnej. Zanzibar i wybrzeże pozostawały pod silnym wpływem islamu, wprowadzonego w VIII wieku przez kupców z Bliżniego Wschodu. Choć konflikty między chrześcijanami a muzułmanami były rzadkie, zarysowały się podziały religijne, które ukształtowały późniejsze napięcia (*U.S. Department of State, 2013*). Misjonarze, mimo chorób tropikalnych i oporu elit, stworzyli fundamenty wspólnot chrześcijańskich, szczególnie wśród ludów interioru, np. Czaga i Haja.

Napięcia religijne po niepodległości (1964–1990)

Po uzyskaniu niepodległości przez Tanganikę (1961) i utworzeniu Tanzanii (1964) przez unię z Zanzibarem, prezydent Julius Nyerere wprowadził *Ujamaa* (afrykański socjalizm), dążąc do harmonii religijnej i jedności narodowej. Rząd promował równość chrześcijan, muzułmanów i wyznawców religii tradycyjnych, ale autonomia Zanzibaru, gdzie muzułmanie stanowili większość, prowadziła do marginalizacji chrześcijan w edukacji, administracji i dostępie do ziemi. Spalenie kościoła w Dar es Salaam w 1988 roku było jednym z pierwszych sygnałów rosnących napięć (*2020 International Religious Freedom Report*). Na kontynencie chrześcijanie spotykali się z dyskryminacją w regionach muzułmańskich, np. na wybrzeżu i przy granicy z Kenią. Brak skutecznych mechanizmów dialogu międzyreligijnego pozostawił nierozwiązane problemy, które eksplodowały w kolejnych dekadach.

Na zdjęciu: Niedzielną Eucharystia w parafii pw. św. Jana Pawła II w Sunya, Tanzania – grudzień 2024. Dzieci z lokalnej wspólnoty w kościelnych ławkach – pełne entuzjazmu, śpiewu i modlitwy. Serce tanzańskiej wiary bije najmocniej właśnie tu, wśród najmłodszych.

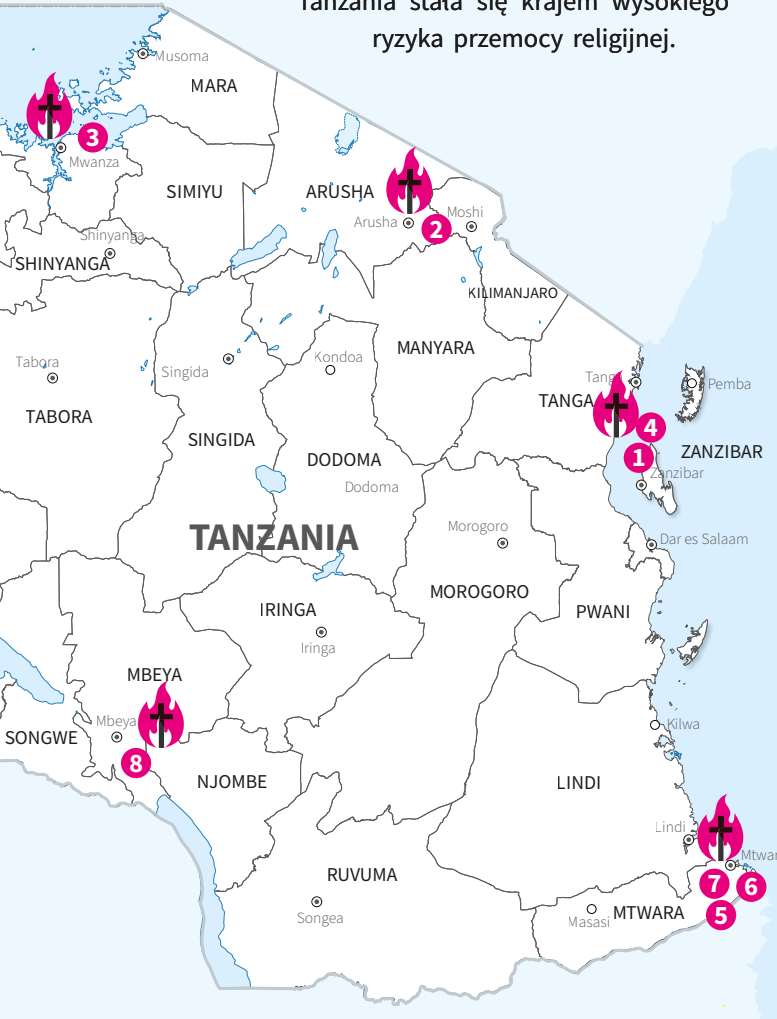

Eskalacja konfliktów w XXI wieku (2000–2023)

Początek XXI wieku przyniósł eskalację konfliktów religijnych, napędzaną radykalnymi grupami, np. UAMSHO na Zanzibarze oraz wpływami zewnętrznymi, w tym ruchami dżihadystycznymi z Somalii i Mozambiku. Kluczowe wydarzenia:

Wpływ Państwa Islamskiego Prowincji Afryki Środkowej (ISCAP) z Mozambiku, szczególnie z regionu Cabo Delgado, stał się kluczowym czynnikiem destabilizacji południowej Tanzanii. Raporty (*Terrorism Monitor*, 2020) wskazują na rosnącą radykalizację młodzieży, zwłaszcza na Zanzibarze, gdzie śledztwo Chanzo Initiative ujawniło przypadki znikania młodych mężczyzn po kontaktach z ekstremistami (*Chanzo Initiative*, 2022).

Tanzania stała się krajem wysokiego ryzyka przemocy religijnej.

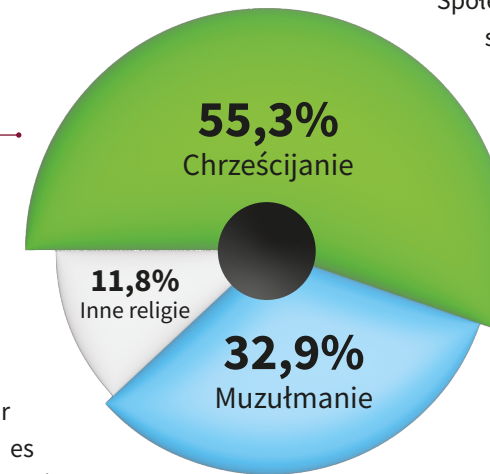
- 2001** Atak na kościół na Zanzibarze, początek fali przemocy (*World Watch List 2021*).
- 2013** Bombardowanie kościoła św. Józefa w Aruszy (5 maja, min. 3 ofiary, ponad 60 rannych). Aresztowano podejrzanych, w tym cudzoziemców (*Al Jazeera*, 2013; *U.S. Department of State*, 2013). Zabójstwo ks. Evarista Mushi 17 lutego na Zanzibarze – zastrzelony przez dwóch napastników na motocyklu (*Agenzia Fides*, 2013; *Tampa Bay Times*, 2013).
- 2016** Atak na meczet Masjid Rahmani w Mwanza (19 maja, 3 ofiary, w tym imam, *CSW*, 2024).
- 2017** Aresztowanie trzech chrześcijan na Zanzibarze za gotowanie w czasie Ramadanu (*CSW*, 2024).
- 2018** Atak ISCAP w Kitaya, region Mtwara. Bojownicy, mówiący w Swahili, Makua i Mwani, podpaliли domy przy pomocy lokalnych mieszkańców, dokonali egzekucji i przejęli broń. Propaganda Państwa Islamskiego ukazała atak jako akt religijny przeciwko „niewiernym” (*Club of Mozambique*, 2020; *Terrorism Monitor*, 2020). Atak na katedrę w Aruszy – 3 ofiary, ponad 60 rannych (*CSW*, 2024).
- 2020** Atak ISCAP w Kitaya (15 października, 25 ofiar, podpalenia domów, *Club of Mozambique*, 2020).
- 2021** Atak na wieś Mahurunga w Mtwara – spalenie sklepów i domów przez bojowników IS-Mozambik (*CSW*, 2024).
- 2022** Zabójstwo ks. Michaela Samsona (Mawelera), misjonarza z Malawi, w Mbeya (10 czerwca). Ciało odnaleziono 11 czerwca nad rzeką Meta, bez śladów rytuału (*Fides.org*, 2022). Aresztowanie 30 osób próbujących dołączyć do grup terrorystycznych (*CSW*, 2024).

Analiza sytuacji w 2024 roku

Kontekst religijny, społeczny i demograficzny

Podział religijny w Tanzanii 2024

Tanzania, z populacją 69,419 mln (ONZ, 2024), jest podzielona religijnie: chrześcijanie to 55,3% (38,397 mln), muzułmanie 32,9% (22,823 mln), a religie tradycyjne i inne 11,8%. Chrześcijanie dominują w interiorze (np. Dodoma, Morogoro), ale Zanzibar (98% muzułmanów) i wybrzeże (Dar es Salaam, Mtwara) to obszary silnej tożsamości islamskiej. Wzrost kościołów ewangelikalnych (ok. 8% chrześcijan) i konwersje z islamu, szczególnie wśród młodzieży, nasilają napięcia (*World Christian Database*, 2024).

Społecznie Tanzania zmagą się z ubóstwem (26,4% poniżej granicy ubóstwa, *World Bank*, 2022), nierównościami regionalnymi i bezrobociem młodzieży, co sprzyja radykalizacji. Politycznie kraj przechodzi zmiany po śmierci prezydenta Johna Magufuli (2021). Prezydent Samia Suluhu Hassan próbuje liberalizować politykę, ale spotyka się z oporem w kwestiach praw człowieka. Demograficznie młoda populacja (44% poniżej 15 roku życia, ONZ, 2024) jest podatna na wpływy ekstremistyczne, zwłaszcza w regionach granicznych z Mozambikiem.

FORMY PRZEŚLADOWAŃ: SZCZEGÓŁOWY PRZEGLĄD

Prześladowania chrześcijan w Tanzanii przybierają różne formy:

Przemoc fizyczna: Od października 2023 do września 2024 (*WWL 2025*) zabito min. 10 chrześcijan, w tym 4 w Mtwara (przy granicy z Mozambikiem) i 6 w Dar es Salaam, Chunya, Mbeya i Tabata. Ataki na kościoły (min. 10 incydentów) obejmowały podpalenia w Pembe, Unguja i Mtwara (*Agenzia Fides*, 2024). na Zanzibarze odnotowano rozbiórki kościołów bez uprzedzenia (*CSW*, 2024).

Dyskryminacja społeczna: Konwertyci z islamu tracą wsparcie rodzin i dostęp do zasobów. „Po chrzcie straciłam dom i rodzinę” – kobieta z Zanzibaru (*WWL 2025*; *U.S. State Department*, 2006, 2022). Bojkot chrześcijańskich firm w regionach muzułmańskich.

Przemoc wobec kobiet: na Zanzibarze chrześcijanki są zmuszane do noszenia hidżabu,

choć wybór jest osobisty, presja społeczna pozostaje silna (*WWL 2025*; *World Nomads*, 2024). Dane *World Bank* (2022) wskazują, że 40% kobiet w Tanzanii doświadcza przemocy ze względu na płeć, z wyższym odsetkiem wśród mniejszości religijnych.

Represje rządowe: Władze Zanzibaru utrudniają rejestrację kościołów, a liderzy krytykujący rząd są nękani lub aresztowani (*CSW*, 2024). W lipcu 2024 roku kościół Christian Life w Dar es Salaam został zamknięty za rzekome naruszenia rejestracyjne (*CSW*, 2024).

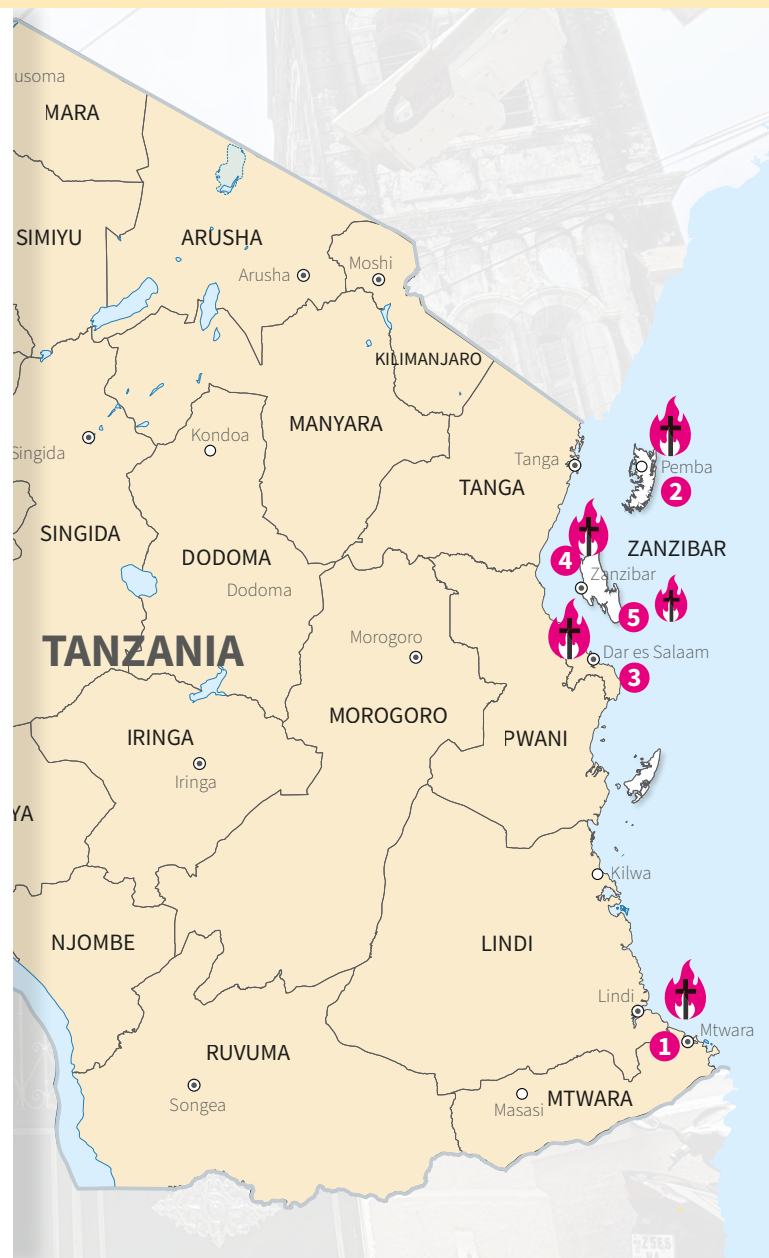
Ograniczenia prawne: Artykuły 125, 127 i 129 Kodeksu Karnego Tanzanii oraz artykuły 27 i 117–119 Dekretu Karnego Zanzibaru penalizują działania uznane za obraźliwe dla uczuć religijnych, często używane do tłumienia wolności religijnej (*CSW*, 2024).

Kluczowe wydarzenia w 2024 roku: Studia przypadków

Rok 2024 przyniósł tragiczne wydarzenia ilustrujące skalę prześladowań:

- 1 Spalenie kościoła w Mtwara:** Trzeci incydent w 2024 roku, bez śledztwa (Agencja Fides, 2024).
- 2 Atak w Pembie** (marzec): Podpalenie kościoła na Zanzibarze, 2 ofiary, brak reakcji władz (WWL 2025).
- 3 Zabójstwa w Dar es Salaam** (czerwiec): Trzech chrześcijan zamordowano w atakach przypisanych ekstremistom. Sprawcy pozostają nieznanymi (WWL 2025).
- 4 Presja na Zanzibarze:** Odмова rejestracji kościołów i aresztowania chrześcijan za naruszanie zasad Ramadanu, np. jedzenie w miejscach publicznych (CSW, 2024).
- 5 Atak na pastora w Mwambo-ni** (luty): Pastor Philemon Mafilili zaatakowany maczetami przez ekstremistów, powtórka incydentu z 2020 roku (CSW, 2024).

Dynamika prześladowań

Mechanizmy, trendy i czynniki

Prześladowania w 2024 roku wynikają z wielu czynników:

Ucisk islamski (wysoki): Dominujący na Zanzibarze i w Mtwara, napędzany grupami powiązаныmi z ISCAP. Ataki w 2024 roku przypominają schematy z Kitaya (2018, 2020) i Mahurunga (2021) (*Terrorism Monitor*, 2020). Raport Chanzo Initiative (2022) ujawnił rekrutację młodzieży na Zanzibarze (*Chanzo Initiative*, 2022).

Ucisk klanowy (średni): Wśród Masajów i innych grup etnicznych konwersja na chrześcijaństwo prowadzi do wykluczenia. „Chrzest to wygnanie” – Masaj z Zanzibaru (*WWL 2025*).

Paranoja dyktatorska (średnia): Rząd monitoruje kościoły krytykujące władze, szczególnie przed wyborami lokalnymi (2024) i krajowymi (2025) (*WWL 2025*).

Czynniki społeczno-ekonomiczne: Bezrobocie młodzieży (15% na wybrzeżu, *World Bank*, 2022) i ubóstwo napędzają radykalizację w Mtwara i na Zanzibarze.

Trendy: Wzrost przemocy (15,4 pkt w *WWL 2025*, z 14,8 w 2023) wskazuje na eskalację, szczególnie w regionach granicznych i na Zanzibarze.

REAKCJA RZĄDU: POLITYKA, PRAWO I PRAKTYKA

Konstytucje Tanzanii (art. 19, 26, 28) i Zanzibaru gwarantują wolność religijną, a kraj jest sygnatariuszem Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych. W praktyce prawa te są ograniczane:

Przepisy karne: Artykuły 125, 127 i 129 Kodeksu Karnego oraz 27 i 117–119 Dekretu Zanzibaru penaliżują działania obraźliwe dla uczuć religijnych, często nadużywane (*CSW*, 2024). W 2022 roku sześciu mężczyzn

skazano na 50 lat więzienia za rzekome powiązania terrorystyczne (*CSW*, 2024).

Rejestracja organizacji: Wszystkie grupy religijne muszą się rejestrować, a Zanzibar narzuca surowe wymogi. W lipcu 2024 roku zamknięto kościół Christian Life w Dar es Salaam za rzekome naruszenia (*CSW*, 2024).

Brak śledztw: Prezydent Samia Suluhu Hassan wprowadziła reformy (np. zniesienie zakazu wieców opozycji w 2023 roku, liberalizacja mediów), ale śledztwa

w sprawach przemocy, np. w Mtwara czy Pembe, pozostają nieskuteczne (*Agenzia Fides, 2024*). W 2020 roku prezydent Magufuli sfinansował meczet, promując tolerancję, a były prezydent Kikwete deklarował walkę z terroryzmem (*2020 IRF Report; BBC News*).

Klimat praw człowieka: W 2024 roku aresztowano ponad 500 członków opozycyjnej partii Chadema, a działacz Ally Kibao został brutalnie zamordowany (*CSW, 2024*).

Interwencje międzynarodowe i lokalne: Skuteczność i wyzwania

Lokalne i międzynarodowe organizacje działają na rzecz wolności religijnej:

Organizacje międzynarodowe: ACN finansuje odbudowę kościołów, np. w Pembe, a Open Doors wspiera konwertytów szkoleniami (*WWL 2025*).

Dialogi międzyreligijne: Inicjatywy w Morogoro, wspierane przez chrześcijan i muzułmanów, promują dialog, ale mają ograniczony zasięg (*CSW, 2024*).

Współpraca regionalna: Od 2022 roku Tanzania i Mozambik prowadzą wspólne programy deradykalizacyjne dla młodzieży w regionach granicznych (Mtwara, Cabo Delgado), oferując edukację i szkolenia zawodowe. Ich efekty są w trakcie oceny (*CSW, 2024; Anadolu Agency, 2022*).

Reakcje międzynarodowe: We wrześniu 2024 roku UE, Wielka Brytania, Kanada, Norwegia i Szwajcaria wydały oświadczenie wyrażające zaniepokojenie naruszeniami praw człowieka i wzywające do śledztw (*Belgium-Tanzania, 2024*).

Wyzwania obejmują brak koordynacji między organizacjami i ograniczone zasoby w walce z ekstremizmem na wsiach. Dialogi międzyreligijne nie docierają do grup wrażliwych, np. konwertytów na Zanzibarze.

Na zdjęciu: Wioska Olkirere, Tanzania – grudzień 2024. Dr Paulina Jabłońska z mieszkańcami masajskiej wspólnoty.

Porównanie z innymi krajami Afryki Wschodniej

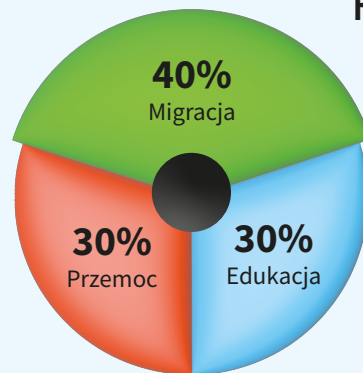
Tanzania, z 63 punktami w *World Watch List 2025*, plasuje się między Mozambikiem (68 pkt, silny wpływ ISCAP) a Kenią (62 pkt, zagrożenie Al-Shabaab). Intensywność prześladowań na Zanzibarze przypomina Somalię, ale na kontynencie przemoc jest mniej powszechna. Wpływ Mozambiku, szczególnie w Mtwara, czyni Tanzanię unikalnym przypadkiem w regionie (*WWL 2025*). Uganda (58 pkt) i Rwanda (55 pkt) mają niższy poziom prześladowań dzięki słabszej obecności dżihadyzmu.

Wpływ prześladowań na wspólnotę chrześcijańską i społeczeństwo

Skutki społeczne, ekonomiczne i demograficzne

Przemoc religijna napędza migrację chrześcijan z Zanzibaru i wybrzeża do interioru, np. Dodomy czy Morogoro (WWL 2025). Dzieci chrześcijańskie tracą dostęp do edukacji z powodu bojkotów szkół, a kobiety doświadczają przemocy ze względu na płeć (World Bank, 2022). Ekonomicznie prześladowania osłabiają wspólnoty – firmy chrześcijańskie tracą klientów, a rolnicy w regionach granicznych cierpią z powodu grabieży upraw. Demograficznie strach przed wykluczeniem ogranicza konwersje na chrześcijaństwo, szczególnie wśród młodzieży.

Reakcje i odporność wspólnot chrześcijańskich

Pomimo wyzwań chrześcijanie wykazują niezwykłą odporność. Na Zanzibarze organizują tajne nabożeństwa, a konwertyci otrzymują wsparcie materialne i duchowe. W Morogoro wspólnoty zbierają pomoc dla prześladowanych – „Baranek od Masajów to symbol nadziei” – moja obserwacja z grudnia 2024 roku (WWL 2025). Kościoły ewangelikalne mobilizują wsparcie, organizując warsztaty przeciwdziałające radykalizacji młodzieży.

Na zdjęciu: dr Paulina Jabłońska w wiosce Masajów Olkirere – dar baranka od wspólnoty, znak serdeczności i solidarności.

Wnioski

Trudności religijne chrześcijan w Tanzanii w 2024 roku wynikają z historycznych podziałów religijnych, zastrzeżone przez incydenty nietolerancji, wpływy transgraniczne i ograniczoną reakcją rządu. Wzrost incydentów (15,4 pkt w WWL 2025) najbardziej dotyka Zanzibaru i Mtwara, gdzie ataki na kościoły i zabójstwa pozostają bezkarne. Mechanizmy trudności – nietolerancja islamska, presja klanowa i nadzór rządowy – tworzą złożo-

ny krajobraz wymagający. Jednak Tanzania utrzymuje ogólnie korzystne środowisko dla wolności religijnej, z małżeństwami międzywyznaniowymi i dialogiem międzyreligijnym jako znakami integracji. Solidarność chrześcijan i lokalne inicjatywy dają nadzieję. Tanzania stoi przed szansą stania się regionalnym modelem tolerancji religijnej, jeśli rząd i społeczność międzynarodowa podejmą zdecydowane kroki.

Zalecenia dla rządu, organizacji i społeczności międzynarodowej

Aby przeciwdziałać trudnościom religijnym chrześcijan i wspierać współistnienie religijne w Tanzanii, proponujemy następujące działania:

Dla rządu Tanzanii:

Utworzenie grupy zadaniowej ds. przestępstw religijnych

Do końca 2026 roku powołać międzyresortową grupę ds. przestępstw religijnych z oddziałami na Zanzibarze i w Mtwara, odpowiedzialną za przyspieszenie śledztw w sprawach ataków na chrześcijan, takich jak spalenie kościoła w Mtwara czy incydenty w Pembie. Grupa powinna współpracować z lokalnymi liderami religijnymi, aby budować zaufanie społeczne.

Reforma prawa karnego

Do połowy 2027 roku znowelizować artykuły 125, 127 i 129 Kodeksu Karnego, aby wyeliminować ich nadużywanie przeciwko wolności religijnej, zapewniając precyzyjne definicje „przestępstw religijnych” i chroniąc prawa mniejszości.

Uproszczenie rejestracji kościołów

Do końca 2026 roku wprowadzić przejrzyste i równe procedury rejestracji kościołów na Zanzibarze i kontynencie, eliminując biurokratyczne bariery i nieformalne wymogi, takie jak zgoda lokalnych wspólnot muzulmańskich.

Dla rządu Zanzibaru:

Zapewnienie wolności praktyk religijnych

Do połowy 2027 roku zaprzestać narzucania chrześcijanom praktyk islamskich, takich jak noszenie hidżabu, i zagwarantować pełną wolność religijną zgodnie z konstytucją. Wprowadzić kampanie edukacyjne promujące szacunek dla różnorodności religijnej.

Sprawiedliwe procesy sądowe

Do końca 2026 roku zapewnić transparentne i sprawiedliwe procesy sądowe w sprawach dotyczących kościołów, eliminując nieformalne naciski na chrześcijańskie wspólnoty, np. w kwestii lokalizacji miejsc kultu.

Dla organizacji pozarządowych:

Program stypendialny dla dzieci

Organizacje takie jak Aid to the Church in Need (ACN) i Open Doors powinny do końca 2027 roku uruchomić program stypendialny dla 150 dzieci z rodzin chrześcijańskich doświadczających trudności religijnych, z priorytetem dla dziewczynek na Zanzibarze i w Mtwara, zapewniając dostęp do edukacji i wsparcia psychospołecznego.

Warsztaty międzyreligijne

Do połowy 2028 roku zorganizować w Morogoro i Dodomie warsztaty dla liderów chrześcijańskich i muzułmańskich, we współpracy z Jordan University College (JUCo) i lokalnymi radami międzyreligijnymi, promujące dialog i przeciwdziałanie radykalizacji.

Wsparcie dla konwertytów

Do końca 2027 roku stworzyć sieć bezpiecznych domów dla konwertytów z islamu na chrześcijaństwo, szczególnie na Zanzibarze, oferujących wsparcie materialne, prawne i duchowe.

Dla społeczności międzynarodowej:

Konferencja regionalna

ONZ powinna w 2028 roku zorganizować w Dar es Salaam międzynarodową konferencję na temat przeciwdziałania ekstremizmowi religijnemu, z udziałem Tanzanii, Mozambiku i Kenii, skupiającą się na wymianie dobrych praktyk i budowaniu regionalnej współpracy.

Finansowanie deradykalizacji

UE, Wielka Brytania i Kanada powinny do 2029 roku zwiększyć finansowanie programów deradykalizacyjnych w Tanzanii i Mozambiku, wspierając szkolenia zawodowe i edukacyjne dla młodzieży w regionach takich jak Mtwara i Cabo Delgado.

Monitoring praw człowieka

Do końca 2026 roku ustanowić międzynarodowy mechanizm monitorowania wolności religijnej w Tanzanii, prowadzony przez ONZ i organizacje takie jak CSW, w celu regularnego raportowania incydentów i nacisku na rząd w sprawie śledztw.

Dla kobiet chrześcijańskich:

Centra wsparcia

Do połowy 2028 roku utworzyć sieć centrów wsparcia prawnego i psychologicznego dla kobiet chrześcijańskich doświadczających presji religijnej, szczególnie na Zanzibarze i w regionach przybrzeżnych, we współpracy z lokalnymi organizacjami kobiecymi.

Kampanie edukacyjne

Do końca 2027 roku uruchomić kampanie edukacyjne na obszarach wiejskich, promujące prawa kobiet i wolność religijną, z wykorzystaniem radia i mediów społecznościowych, aby dotrzeć do młodych kobiet.

Dla współpracy regionalnej:

Rozszerzenie programów deradykalizacyjnych

Tanzania i Mozambik powinny do 2029 roku rozszerzyć wspólne programy deradykalizacyjne, angażując wspólnoty chrześcijańskie i muzułmańskie w Mtwara i Cabo Delgado w działania prewencyjne, takie jak warsztaty międzyreligijne i projekty gospodarcze.

Wymiana informacji

Do końca 2027 roku ustanowić regionalny mechanizm wymiany informacji między Tanzanią, Mozambikiem i Kenią w celu monitorowania ruchów ekstremistycznych i zapobiegania atakom transgranicznym.

Refleksja osobista autorki

Moja podróż do Tanzanii w grudniu 2024 roku na zawsze zmieniła moje spojrzenie na wiarę i dialog. Wykłady o wolności religijnej na Jordan University College (JUCo) w Morogoro, prowadzone wśród inspirujących studentów i zaangażowanych wykładowców, tchnęły nadzieję w moje serce. Szczególnie poruszający był wywiad z rektorem JUCo, profesorem Bertramem B. Mapundą, który z pasją opowiedział o znaczeniu wolności religijnej w Tanzanii. Rozmowy z Masajami, albinosami i rodzinami pokrzywdzonych – jak kobieta z Zanzibaru, która po chrzcie straciła wszystko, ale z niezłomną siłą powiedziała: „Jezus jest moją siłą” – głęboko mnie poruszyły. Chrześcijański ślub, cmentarz katolicki i spalony kościół w Pembe uświadomiły mi, że wiara jest niezachwianą tarczą wobec przemocy. Kontakty z prezydentem studentów JUCSO, Alimiam Libelą, oraz innymi młodymi liderami umocniły moją wiarę w siłę dialogu międzykulturowego. Zdjęcia w raporcie – dzieci w kościele w Sunya, Masajowie w Olkirere, katedra na Zanzibarze, studenci JUCo w Morogoro – to fragmenty podróży, która nauczyła mnie, że cierpienie i nadzieja są nierozłączne.

Na zdjęciu: Parafia pw. św. Jana Pawła II w Sunya, Tanzania (misjonarz: ks. Arkadiusz Dardziński) – grudzień 2024. Dr Paulina Jabłońska i Clariss Yohana podczas niedzielnej Eucharystii. Zdjęcie oddaje serdeczność i żywą wiarę lokalnej wspólnoty chrześcijańskiej.

Podziękowania

Z całego serca dziękuję prof. Bertramowi B. Mapundzie, rektorowi Jordan University College w Morogoro, oraz ks. dr. Jackowi Górcie, dyrektorowi ds. umiędzynarodowienia JUCo, za zaproszenie mnie do poprowadzenia rozmów o wolności religijnej, które otworzyły serca i umysły. Ich serdeczność i gościnność uczyniły moją wizytę niezapomnianą. Dziękuję studentom JUCo, którzy pod opieką dr. Marcela Mukadiego podzielili się swoimi historiami – Wasza otwartość i pasja były fundamentem tego raportu. Wyrazy wdzięczności kieruję do Alimia Libela, prezydenta studentów JUCSO (Jordan University

College Students' Organization), za cenne wsparcie i pomoc w organizacji prac terenowych. Catej wspólnocie JUCo dziękuję za ciepło i zaangażowanie, które w grudniu 2024 roku pokazały mi, jak wiara i wspólnota budują mosty między ludźmi.

Na zdjęciu: dr Paulina Jabłońska ze studentami teologii Jordan University College w Morogoro (grudzień 2024) po cyklu wykładów o wolności religijnej oraz promocji książki „Historical and Legal Determinants of Religious Freedom of Minors in Poland”

Źródła

1. *World Watch List 2025: Tanzania Persecution Dynamics*. Open Doors International, luty 2025.
2. *AFRICA/TANZANIA – Catholic Church Burned Down: Third Place of Christian Worship Burned in 2024*. Agenzia Fides, 2024. <http://www.fides.org>.
3. *2020 International Religious Freedom Report: Tanzania*. U.S. Department of State, 2020. <http://www.state.gov>.
4. *General Briefing: Tanzania*. Christian Solidarity Worldwide, 25 listopada 2024. <https://www.cswusa.org/2024/11/25/report/6366/article.htm>.
5. *Tanzania Confirms Terror Attacks at Border Village of Kitaya*. The Citizen, 2020. <https://web.archive.org/web/20210122154428/> <https://www.thecitizen.co.tz/tanzania/news/tanzania-confirms-terror-attacks-at-border-village-of-kitaya-2719902>.
6. *Cabo Delgado Terrorists Attack Tanzania – AIM Report*. Club of Mozambique, 2020. <https://clubofmozambique.com/news/cabo-delgado-terrorists-attack-tanzania-aim-report-174503/>.
7. *Tanzania: Church Bombing Kills Three in Arusha*. Al Jazeera, 5 maja 2013. <http://www.aljazeera.com>.
8. *Tanzania Church Attack Kills Three*. BBC News, 6 maja 2013. <http://www.bbc.com>.
9. *Islamic State Fighters' First Claimed Attack in Tanzania: Strategic Calculations and Political Context*. Terrorism Monitor, 18(22), 2020. <https://jamestown.org/program/islamic-state-fighters-first-claimed-attack-in-tanzania-strategic-calculations-and-political-context/>.
10. *Youths Mysteriously Go Missing in Zanzibar. Families, Police Offer Contradictory Explanations*. Chanzo Initiative, 2 września 2022. <https://thechanzo.com/2022/09/02/youths-mysteriously-gone-missing-in-zanzibar-families-police-offer-contradictory-explanations/>.
11. *United Nations Population Division*. ONZ, 2024.
12. *Tanzania Can Do More to Protect Women and Girls*. World Bank, 5 kwietnia 2022. <https://www.worldbank.org/en/country/tanzania/publication/tanzania-can-do-more-to-protect-women-and-girls-by-urgently-addressing-gaps-in-efforts-to-combat-gender-based-violence>.
13. Wywiady autorki z mieszkańcami Tanzanii, grudzień 2024.
14. *Raporty Aid to the Church in Need (ACN)*, 2024.
15. *Statement on Human Rights in Tanzania*. Belgium in Tanzania, 10 września 2024. <https://x.com/BelgiumTanzania/status/1833394415991198091>.
16. *Tanzania, Mozambique Launch Deradicalization Programs to Combat Terrorism*. Anadolu Agency, 24 lutego 2022. <https://www.aa.com.tr/en/africa/tanzania-mozambique-launch-deradicalization-programs-to-combat-terrorism/2512326>.
17. *Priest Murdered in Mbeya*. Fides.org, 2022. <http://www.fides.org>.
18. *Fr. Michael Mawelera Killed in Tanzania*. Africa Press – Malawi, 2022. <https://www.africapress.mw>.
19. *Missionaries of Africa: Fr. Mawelera*. Missionaries of Africa, 2022. <https://www.missionariesofafrica.org>.
20. *Catholic Priest Murdered in Tanzania*. Catholic Culture, 2022. <https://www.catholicculture.org>.
21. *Zanzibar Priest Shot Dead*. Tampa Bay Times, 17 lutego 2013. <https://www.tampabay.com>.
22. *Tanzania: Priest Murdered*. Persecution.org, 2013. <https://www.persecution.org>.
23. *Zanzibar: Catholic Priest Killed*. AllAfrica.com, 2013. <https://www.allafrica.com>.
24. *Tanzania 2006 International Religious Freedom Report*. U.S. Department of State, 2006. <http://www.state.gov>.
25. *Tanzania 2022 International Religious Freedom Report*. U.S. Department of State, 2022. <http://www.state.gov>.
26. *Dress Code in Zanzibar*. World Nomads, 2024. <https://www.worldnomads.com>.
27. *Cultural Norms in Tanzania*. Tanzania Specialist, 2024. <https://www.tanzaniaspecialist.com>.
28. *Women's Rights in Tanzania*. ABC News, 6 marca 2024. <https://www.abcnews.go.com>.

CHRONOLOGIA

Wolność religijna
chrześcijan w Tanzanii
1868-2024

WYDARZEŃ

1868

Założenie pierwszych misji chrześcijańskich na Zanzibarze

1964

Utworzenie Tanzanii – początek marginalizacji chrześcijan na Zanzibarze

1988

Spalenie kościoła w Dar es Salaam

2001

Atak na kościół na Zanzibarze – początek nowej fali przemocy

2013

17 II Zabójstwo ks. Evarista Mushi (Zanzibar)
5 V Zamach bombowy na kościół św. Józefa w Aruszy (3 zabitych, 60+ rannych)

2016

19 V Atak na meczet w Mwanza (3 ofiary), przemoc nie tylko anty-chrześcijańska

2017

Aresztowanie trzech chrześcijan za gotowanie w czasie Ramadanu (Zanzibar)

2018

Pierwszy duży atak ISCAP w Kitaya (Mtwara) – egzekucje chrześcijan
Powtórny atak na katedrę w Aruszy (3 zabitych, ponad 60 rannych)

2020

15 X Atak ISCAP w Kitaya – 25 zabitych chrześcijan

2021

Atak na wieś Mahurunga (Mtwara) – podpalenia domów chrześcijan

2022

10–11 VI Zabójstwo ks. Michaela Samsona (Mbeya)

2024

luty Atak maczetami na pastora Philemona Mafilili (Mwamboni)

marzec Podpalenie kościoła w Pembie – 2 ofiary śmiertelne

czerwiec Zamordowanie trzech chrześcijan w Dar es Salaam

lipiec Zamknięcie kościoła Christian Life w Dar es Salaam

Trzecie spalenie kościoła w Mtwara (brak śledztwa)

Minimum 10 zabitych chrześcijan z powodów religijnych

Minimum 10 podpalień/ataków na kościoły

grudzień Badania terenowe autorki raportu (JUCo Morogoro, wywiady)

Na zdjęciu: Katedra św. Józefa w Stone Town, Zanzibar – grudzień 2024. Bliźniacze wieże i neoromańska fasada. Perta architektury Zanzibaru.

Ks. dr hab. Rafał Kamiński

Wydział Prawa Kanonicznego UKSW

„Raport dr Pauliny Jabłońskiej jest pionierskim dziełem w polskiej literaturze naukowej, stanowiąc pierwszą kompleksową analizę sytuacji chrześcijan w Tanzanii w 2024 roku. [...] Praca wyróżnia się interdyscyplinarnym podejściem, łączy analizę socjologiczną, historyczną i politologiczną, co czyni ją wartościowym wkładem w badania nad wolnością religijną w Afryce Wschodniej. [...]

Raport opiera się na solidnej podstawie źródłowej [...] oraz na wywiadach przeprowadzonych przez autorkę podczas wizyty w Tanzanii w grudniu 2024 roku. [...] Struktura raportu jest wzorcowa [...] a aneks z chronologią ataków na chrześcijan w latach 2001–2024 jest szczególnie cennym dodatkiem. [...] Raport proponuje konkretne i realistyczne rozwiązania [...] osadzone w harmonogramie 2025–2028 i uwzględniające lokalny kontekst. [...] Dr Jabłońska wykazuje się głęboką wrażliwością na specyfikę Tanzanii [...] Raport, przygotowany w duchu wzajemnego szacunku i zrozumienia, stanowi inspirację dla dalszych inicjatyw międzyreligijnych i międzykulturowych. [...] To znakomite dzieło, które łączy rzetelną analizę naukową z praktycznymi rekomendacjami i osobistym zaangażowaniem autorki. [...]

Z pełnym przekonaniem rekomenduję raport do publikacji. Jestem przekonany, że stanie się on ważnym głosem w debacie o wolności religijnej i dialogu międzyreligijnym.”

Na zdjęciu: Stone Town, Zanzibar – grudzień 2024. Wspólne zdjęcie dr Pauliny Jabłońskiej oraz mec. Anety Puławskiej – wykładowczyń w ramach współpracy z Jordan University College w Morogoro.

W tle anglikańska katedra Christ Church, wzniesiona w latach 1873–1879 na miejscu dawnego targu niewolników, oraz pomnik pamięci ofiar handlu ludźmi – rzeźba pięciu spętanych łańcuchami postaci wyłaniających się z ziemi. Symboliczne miejsce refleksji nad historią zniesienia niewolnictwa i walką o wolność człowieka.

dr Marcel Mukadi SDS

Jordan University College (JUCo), Morogoro, Tanzania

„Recenzent uważa, że raport będzie oryginalny, nawet pod nową nazwą, ponieważ jest to pierwsze polskie badanie na ten temat. Będzie się wyróżniał szczegółowym badaniem dynamiki religijnej Tanzanii, integrującym czynniki historyczne, społeczne i polityczne ze szczególnym uwzględnieniem wydarzeń z 2024 roku. [...] Publikacja opiera się na solidnej bazie źródłowej [...] oraz wywiadach przeprowadzonych przez autorkę w Tanzanii w grudniu 2024 roku. [...]

Autorka stosuje podejście mieszane, łączące analizę ilościową z metodami jakościowymi. Interdyscyplinarne ramy obejmują socjologię, historię i nauki polityczne [...] Wizyta dr Pauliny Jabłońskiej w Tanzanii w grudniu 2024 roku, obejmująca wykłady w JUCo i kontakty z lokalnymi wspólnotami, wzbogaciła raport o unikalne spostrzeżenia. [...] Raport stanowi oryginalny i wartościowy wkład w zrozumienie sytuacji wolności religijnej chrześcijan w Tanzanii.”

